

Forsøgs- og udviklingskonference på VEU-området 2013

Mere og bedre voksen- og efteruddannelse – hvordan?

Nationalt Center for Kompetenceudvikling (NCK) afholder i samarbejde med Undervisningsministeriet (UVM), Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) og Nordisk Netværk for Voksnes Læring (NVL) den årlige forsøgs- og udviklingskonference på VEU-området **den 12. december 2013**. Konferencen bliver afholdt på Aarhus Universitets Institut for Uddannelse og Pædagogik i Emdrup.

Med temaet "Mere og bedre voksen- og efteruddannelse" sættes fokus på, hvordan vi kan bidrage til en fortsat sikring og udvikling af den høje kvalitet inden for VEU.

Udfordringerne er mange på VEU-området: Hvordan sikrer vi den bedste uddannelse af ufaglærte til faglært niveau? Hvordan kan vi i større udstrækning inddrage de voksnes realkompetence? Hvordan kan vi anvende realkompetencerne i uddannelsesforløb? Hvordan kan vi fortsat styrke de voksnes almene færdigheder i forhold til deres arbejdssituation og livsforløb? Kort og godt: Hvordan kan vi skabe større sammenhæng i VEU-indsatsen og hvordan styrkes kvaliteten i de almene og erhvervsrettede voksenuddannelser? På konferencen præsenteres ny viden, der kan bidrage til kvalitetssikring og udvikling. Der bliver præsenteret resultater fra aktuel forskning og fra forsøgs- og udviklingsarbejde. Konferencen er et mødested mellem praksisbaseret viden og vidensbaseret praksis.

Konferencens målgruppe er uddannelsesinstitutioner inden for voksen- og efteruddannelsesområdet, såvel de erhvervsrettede som de almene og folkeoplysende. Det er ligeledes de virksomheder, der både producerer og anvender viden, og det er de institutioner og organisationer, der anvender denne viden og sætter rammerne for anvendelsen.

Såvel i plenumoplæggene som i workshops er samspillet mellem viden og anvendelse af viden omdrejningspunktet.

Workshops

1. Anvendelse af individuel kompetencevurdering i AMU i forhold til uddannelsesstrukturer 3
2. Styrkelse af AMU-udbydernes arbejde med individuel kompetencevurdering i AMU 4
3. Fra ufaglært til faglært – voksnes deltagelse i kompetenceudvikling 5
4. Fra ufaglært til faglært – tilrettelæggelse af gode forløb 6
5. Tosprogede inden for almen og grundlæggende VEU 7
6. Hvad kan vi lære af de andre nordiske lande og den fælles nordiske indsats for brugen af
anerkendelse af realkompetencer? 8
7. Læreren som omdrejningspunktet i sikring af kvalitet i (voksen)undervisningen..... 9

1. Anvendelse af individuel kompetencevurdering i AMU i forhold til uddannelsesstrukturer

I EVA's undersøgelsesrapport "Anerkendelse af realkompetencer på VEU-området mv." fra 2010 bliver det fremhævet, at RKV-ordningerne i uddannelserne ikke har opnået den udbredelse hos befolkningen, som oprindeligt var tilsigtet. Rapporten viser i forlængelse heraf, at AMU-udbydernes indsats for at sikre udbredelsen af RKV(IKV) i AMU er meget forskellig. I rapporten fremhæves det også, at hvis RKV-ordningerne skal opnå den ønskede udbredelse og effekt hos befolkningen, har det central betydning, at RKV-ordningerne ikke kun tager udgangspunkt i et uddannelsesperspektiv men også i et job- og beskæftigelsesperspektiv. Det anbefales i den forbindelse, at der konkret sættes mere fokus på RKV i AMU i forhold til strukturer af uddannelsesmål og/eller sammensatte uddannelsesforløb.

Uddannelsesstrukturer i AMU er forløb eller pakker af arbejdsmarkedsuddannelser, enkeltfag, almene fag, on-the-job-training mv. inden for et jobområde, som til sammen opfylder behovet for grundlæggende erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse inden for området. Uddannelsesstrukturer i AMU bidrager til, at det bliver lettere at navigere rundt blandt AMU's mange korte uddannelser og til at synliggøre, hvordan AMU kan benyttes i forhold til sammensatte jobfunktioner, arbejdsopgaver og videre uddannelse. Lige så vel som strukturer i AMU kan anvendes til at kvalificere efterspørgslen og til at synliggøre en bredere anvendelse af AMU, kan RKV i forhold til strukturer i AMU være et nyttigt redskab til at understøtte en bredere og mere job- og beskæftigelsesorienteret tilgang til RKV i AMU samt bidrage til at øge kendskabet til og anvendeligheden af RKV i AMU.

Denne workshop vil derfor præsentere og diskutere anvendelsen af RKV i AMU i forhold til flere arbejdsmarkedsuddannelser og/eller enkeltfag i en struktur eller i et sammensat forløb. På workshoppen præsenteres de foreløbige erfaringer fra to TUP 2012-projekter.

Facilitering af workshoppen

Malene Christophersen, Fuldmægtig i Undervisningsministeriet.

Indlæg

- "Flere faglærte via IKV og AMU i bygge-anlæg og virksomheder med dyrehold" ved Uddannelseskonsulent Rasmus Zier Bro, Byggeriets Uddannelser og Seniorkonsulent Annemarie Holsbo, Teknologisk Institut.
- "Struktureret IKV i AMU" ved Træets Efteruddannelser.

2. Styrkelse af AMU-udbydernes arbejde med individuel kompetencevurdering i AMU

For at RKV i AMU kan få den tilsigtede udbredelse hos befolkningen har det afgørende betydning, at ordningerne har en tilstrækkelig høj kvalitet, og at tilbuddet er relevant og anvendeligt for deltagere og virksomheder.

I både EVA's undersøgelsesrapport "Anerkendelse af realkompetencer på VEU-området" fra 2010 og RKV-arbejdsgruppens rapport om anerkendelse af realkompetencer fra 2011 fremhæves det, at det er et problem, at praksis for RKV-ordningerne fungerer så forskelligt fra institution til institution, og at der mangler standarder og retningslinjer for arbejdet med RKV. Der peges i øvrigt på et generelt behov for kompetenceudvikling og professionalisering i forhold til alle aspekter af RKV-arbejdet. I RKV arbejdsgruppens rapport efterlyses der desuden en mere helhedsorienteret tilgang til arbejdet med RKV, hvor der i højere grad tages udgangspunkt i den enkeltes forudsætninger og behov både i forhold til job og uddannelse. En bredere tilgang til RKV-ordningerne i uddannelserne efterspørges især i forhold til den indledende afklaring, vejledning og rådgivning før en RKV. Det fremhæves desuden, at et styrket samarbejde imellem uddannelsesinstitutionerne vil kunne bidrage til at styrke og kvalificere RKV-indsatsen samt sikre en bedre sammenhæng i RKV-indsatsen på tværs af uddannelsesinstitutioner og uddannelsesområder. RKV er desuden et særligt indsatsområde i VEU-centrenes resultatkontrakter i 2012-2014.

Denne workshop vil derfor præsentere og diskutere hvordan AMU-udbydernes arbejde med RKV i AMU kan styrkes i forhold til tilrettelæggelse, kvalitetssikring, kompetenceudvikling og koordinering af RKV-indsatsen. På workshoppen præsenteres de foreløbige erfaringer fra to TUP 2012 projekter:

Facilitering af workshoppen

Lizzie Mærsk Nielsen, *Konsulent i Mærsk Nielsen HR.*

Indlæg

- "Kvalitetssikret IKV – et bidrag til løft fra ufaglært til faglært" ved Aarhus TECH.
- "Én fælles VEU-center tilgang til IKV i AMU" ved EUC Nord.

3. Fra ufaglært til faglært – voksnes deltagelse i kompetenceudvikling

Workshoppen belyser temaet om "fra ufaglært til faglært" ud fra ny viden i relation til voksnes deltagelse i kompetenceudvikling. Herudover inddrages et konkret eksempel på et projekt fra Region Hovedstaden, der handler om at få flere ufaglærte gjort faglærte på kort tid.

EVA's rapport *GVU og EUD for voksne* (2013) belyser spørgsmål som, hvor mange voksne der tager erhvervsuddannelser (EUD/GVU), hvem disse voksne er, hvorvidt de får afkortet deres forløb, hvilke motiver de har for at begynde på en erhvervsuddannelse og hvilke barrierer de oplever i den forbindelse. Disse resultater bliver suppleret med resultater fra rapporten *AMU som springbræt til fortsat uddannelse* (2012), der gav eksempler på, hvordan man inden for AMU-systemets rammer kan fremme, at flere voksne ufaglærte bliver faglærte.

Endelig indeholder workshoppen en præsentation af Region Hovedstadens projekt *Fra ufaglært til faglært på rekordtid*, der handler om at få gjort flere ufaglærte faglærte gennem Grunduddannelse for voksne. Lars Mikkelsen, som er kursuschef på CPH WEST og styregruppeformand for projektet, vil stå for denne præsentation, der vil kaste lys over de foreløbige erfaringer fra projektet.

Facilitering af workshoppen

- **Michael Andersen**, Specialkonsulent i EVA. Projektleder for de to evalueringer, der indgår i workshoppen.

Indlæg

- "GVU og EUD for voksne" og "AMU som springbræt til fortsat uddannelse" ved EVA
- "Fra ufaglært til faglært på rekordtid" ved Kursuschef, Lars Mikkelsen fra CPH WEST

4. Fra ufaglært til faglært – tilrettelæggelse af gode forløb

Det er et centralt element i voksenuddannelsespolitikken at gennemføre et systematisk kompetenceløft af de ufaglærte til faglært niveau. Det giver forskellige udfordringer, hvoraf nogle er af formel og organisatorisk art og andre af mere praktisk karakter. I denne workshop sættes der fokus på erfaringer med tilrettelæggelse af kompetenceudviklingsforløb for ufaglærte, og hvad der skal til for, at disse forløb fungerer godt i praksis.

I projektet **"Fra ufaglært til faglært – på rekordtid"** har det overordnede mål været at gennemføre kompetenceudviklingen 'på rekordtid'. I den forbindelse er der udviklet en række kompetenceudviklingsforløb for ufaglærte inden for forskellige fagområder med gode resultater. I projektet er der endvidere udviklet forskellige former for realkompetencevurderinger, der optimerer anvendelsen af realkompetencen i kompetenceudviklingen.

I projektet **"Kvalificering til nye job"** har formålet været at styrke muligheden for at opnå beskæftigelse for langtidsledige personer i Region Nordjylland. Indholdet i projektet har primært været strategisk kompetenceudvikling af deltagerne gennem individuelt tilrettelagte kompetenceudviklingsforløb, vejledning og realkompetencevurdering, der er gennemført i tilknytning til mulige jobåbninger, praktikpladser m.m..

Facilitering af workshopen

- **Kristina Mariager-Anderson**, Adjunkt, *NCK, Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet*

Indlæg

- "Fra ufaglært til faglært – på rekordtid", ved Vinni Ahl Kjærsgaard, chefkonsulent på SOPU
- "Kvalificering til nye job", ved Dorte Sif Boddum Kronborg, projektleder

5. Tosprogede inden for almen og grundlæggende VEU

Workshoppen sætter fokus på de tosprogede deltagere inden for almen og grundlæggende VEU. Tosprogede deltagere har haft et centralt fokus i flere af EVA's seneste evalueringer. Det gælder Evaluering af FVU (2012), Almen voksenuddannelse – evaluering af reformen fra 2009 (2013) og Evaluering af AMU for flygtninge og indvandrere (2013).

Evalueringen af FVU viste bl.a., at tosprogede udgjorde omtrent halvdelen af deltagerne og evalueringen rejste spørgsmålet om, hvorvidt de tosprogede kursister får det bedste tilbud i FVU. Evalueringen af AMU for flygtninge og indvandrere viser, at der er en forholdsvis lav prioritering af flygtninge og indvandrerområdet blandt AMU-udbydere, og at det er relativt forskellige tilbud, flygtninge og indvandrere bliver mødt med alt afhængigt af hvilke AMU-udbydere, de kontakter. Evalueringen af Almen voksenuddannelse viser, at man med 2009-reformen forsøgte at målrette AVU mere i forhold til blandt andet de tosprogede og at dette er lykkedes. Rapporten identificerer nogle af de reformelementer, som har været med til at gøre AVU mere attraktiv for tosprogede, blandt andet dansk som andetsprog på basisniveau.

Fælles for de tre evalueringer er, at de identificerer forskellige udfordringer og giver bud på muligheder og tilbud for tosprogede inden for VEU-systemet. Denne workshop vil se på tværs af resultaterne vedrørende de tosprogede og inddrage resultaterne i en samlet drøftelse af, hvordan tosprogede får mest ud af almen og grundlæggende VEU.

Som en del af denne drøftelse vil der dels blive inddraget erfaringer fra deltagerne i workshoppen og dels vil Knud Dal, Centerchef for AMU Nordjylland, fortælle om erfaringer med AMU for flygtninge og indvandrere og AMU Nordjyllands mangeårige praksis og samarbejde med relevante aktører på området.

Facilitering af workshoppen

- **Ida Marie Behr Bendiksen**, *Evalueringskonsulent i EVA.*

Indlæg

- Tosprogede deltagere inden for almen og grundlæggende VEU ved EVA
- Erfaringer og praksis med AMU for flygtninge og indvandrere ved Knud Dal, Centerchef AMU Nordjylland

6. Hvad kan vi lære af de andre nordiske lande og den fælles nordiske indsats for brugen af anerkendelse af realkompetencer?

I alle de nordiske lande er anerkendelse af realkompetencer i fokus. Problemstillinger i forhold til at styrke indsatsen, som de fx fremgår af RKV-arbejdsgruppens rapport, er velkendt i de øvrige lande. Samtidigt er der forskelle på lovgivning og indsats. Det betyder fx at der arbejdes forskelligt med at styrke arbejdet med RKV i et uddannelses-, beskæftigelses- og jobperspektiv. Her kan erfaringer fra især Sverige, Island og Finland inspirere os i Danmark.

Desuden arbejdes der på en fælles nordisk indsats i forhold til kvalitet i arbejdet med anerkendelse af realkompetencer. Det sker gennem udvikling af en model for kvalitet i arbejdet med anerkendelse af realkompetencer. Modellen er udviklet i foråret 2013 og den omsættes nu til praksis i alle de nordiske lande.

Ekspertnetværk for validering under NVL arbejder kontinuerligt med at konkretisere udfordringer i arbejdet med realkompetence med henblik på at styrke RKV-indsatsen, her er der ligeledes forskellige nordiske prioriteringer og indsatser til dansk inspiration.

Hovedspørgsmålet i denne workshop vil være, hvordan nordiske erfaringer og praksis kan inspirere os i arbejdet med RKV i Danmark. I workshoppen præsenteres andre nordiske landes indsatser, den fælles nordiske model for kvalitet og det aktuelle arbejde med at formulere udfordringer med henblik på fremdrift i arbejdet med realkompetencer. De nordiske erfaringer præsenteres med henblik på en diskussion af, hvad vi i Danmark kan tage med i vores videre udvikling af arbejdet med realkompetencer både uddannelsespolitisk og i praksis.

Facilitering af workshoppen

- **Kirsten Aagaard**, leder af NVR - Program for Realkompetence.

Indlæg

- Indledende oplæg om nordisk arbejde og samarbejde om styrket indsats i brugen af realkompetencer. Ved Kirsten Aagaard.
- IDAN læringscenter på Island har gennemført realkompetencevurderinger og en analyse af effekten af disse, samt forudsætninger for positiv effekt. Ved Idunn Kjartansdottir.
- Brancherettet validering er et brugt system i Sverige. Der er derfor konkrete erfaringer at trække på. Ved Pär Sellberg, Myndigheten för yrkeshögskolan, Västerås, Sverige

7. Læreren som omdrejningspunktet i sikring af kvalitet i (voksen)undervisningen

Læreren er en afgørende faktor i forhold til at sikre kvalitet i (voksen)undervisningen. Det er derfor vigtigt at afklare, hvad voksenunderviseren skal kunne, og hvordan disse kompetencer kan tilegnes. I workshoppen præsenteres erfaringerne fra tre udviklingsarbejder, der alle fokuserer på lærerkompetencer.

'Udvikling af nye lærerroller' drejer sig som om udvikling af lærer- og lederkompetencer på fem VUC'er i hovedstadsområdet. Målet er at styrke lærernes socialpædagogiske kompetence og derigennem sikre bedre gennemførelse og højere undervisningskvalitet. I workshoppen præsenteres de aktiviteter, som er i gang med henblik på at kompetenceudvikle lærerne. Samtidig præsenteres de foreløbige resultater fra den følgeforskning, som er knyttet til projektet.

'Kulturkurset' drejer sig om kompetenceudvikling af lærergruppen på VUC&hf Nordjylland. I kulturkurset indgår to projekter. Målet med det ene projekt er at udvikle en ny pædagogik for VUC's "nye" målgruppe. Målet med det andet projekt er at skabe en model for 'kontinuerlig kompetenceudvikling', der kan sikre lærergruppen en fortløbende pædagogisk kompetenceudvikling i forhold til de nye udfordringer. Omdrejningspunktet i kulturkurset er en høj grad af lærerinvolvering og lærersamarbejde, dels ved at lærerne indgår i teams knyttet til de enkelte hold, samt tematiske, tværfaglige og – institutionelle selvstyrende læringscirkler.

'Innovativ didaktik inden for AMU' er et TUP-projekt, der over to år har arbejdet med at udvikle underviseres kompetencer for innovativ didaktik inden for en række AMU-uddannelser. Projektet tager udgangspunkt i et skærpet krav om nytænkning i løsningen af kerneopgaver på velfærdsområdet. Dette nødvendiggør en udvikling og nyorientering i uddannelsernes didaktik. Fokus har i projektet været på at udvikle innovative læreprocesser og innovative kompetencer hos underviserne, med henblik på at gøre kursisterne i stand til at tænke innovativt på arbejdspladsen. Kompetenceudviklingen har dels bestået af et kompetenceudviklingsforløb over 4 dage og dels et samarbejde blandt underviserne omkring tilrettelæggelse og gennemførelse af forsøg med innovative undervisningsforløb på en række AMU-uddannelser.

Facilitering af workshoppen

- **Maria Marquard**, *Specialkonsulent, NCK, Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet*

Indlæg

- Erfaringer fra udviklingsprojekterne "Udvikling af nye lærerroller" og "Kulturkurset" i forhold til voksenunderviserens kompetencer. Ved Maria Marquard
- Erfaringer fra TUP-projektet "Innovativ didaktik i AMU" i forhold til Voksenunderviserens kompetencer. Ved Janne Bremholm, SOSU Sjælland